

De hongerdoek *God of Goud: hoeveel is genoeg?* voor kinderen

I. Schilderen naar nummers?

Doelgroep:

Voor kinderen vanaf ongeveer 8 jaar

Duur:

60 minuten

Benodigdheden

- Afbeelding van de hongerdoek
- CD met meditatieve muziek
- Papier, potloden/pennen

Eerste stappen

1. Terwijl op de achtergrond meditatieve muziek speelt, krijgen de leerlingen enige minuten de tijd om naar de hongerdoek te kijken en die op zich in te laten werken.
2. Vervolgens noteren de leerlingen, in stilte, hun gedachten bij de hongerdoek.
3. Om de toch wel abstracte afbeelding beter in hun greep te krijgen kan de leerkracht of de begeleider de volgende vragen stellen:
 - a. Welke kleuren gebruikt de kunstenaar?
 - b. Welke kleur valt het meest op?
 - c. Welk gevoel maken die kleuren bij jou los?
 - d. Welke vormen kun je herkennen?
 - e. Waaraan doen die vormen je denken?
 - f. Hoe vaak kun je de verschillende vormen zien?
 - g. Wat valt je spontaan in als je naar het schilderij kijkt?

Uitvoering

1. De leerkracht/begeleider geeft de volgende uitleg. *‘Het schilderij dat jullie zien is gemaakt door een Chinese kunstenaar, Dao Zi is zijn naam. Dao Zi wil iets schilderen over de Bijbel, maar hij wil geen plaatjes maken bij de Bijbel. Hij vindt dat alle mensen slim genoeg zijn om zelf de Bijbel te lezen en dat ze daarbij geen plaatjes of tekeningen nodig hebben. Maar hij wil wel dat we nadenken over wat er in de Bijbel staat. En om ons daarbij te helpen heeft hij een soort puzzel gemaakt in zijn schilderij over de Bijbel. Misschien kunnen we samen de puzzel proberen op te lossen. Heel belangrijk zijn voor Dao Zi de cijfers 1-3-5-7.’*
2. De leerkracht/begeleider inventariseert of de leerlingen iets kunnen verbinden met de cijfers 1-3-5-7.
3. Welke getallen kunnen we verbinden met de afbeelding van de hongerdoek? In een open gesprek met de leerlingen kan de leerkracht/begeleider het onderstaande gebruiken. De teksten kunnen ook uitgeprint worden en na afloop desgewenst aan de leerlingen gegeven worden.

- a. **1** Een grote gouden kei zie je in het midden van het schilderij. De steen staat voor Jezus Christus. Jezus vraagt ons om te kiezen: wil je rechts als vriend naast me staan of links als iemand die ik niet moet? Als je ervoor kiest om alles voor jezelf te houden, als je alleen maar aan jezelf denkt en aan steeds nieuwe spullen die je alleen voor jezelf wilt hebben, dan heb je ruzie met mij en moet je links gaan staan. Maar

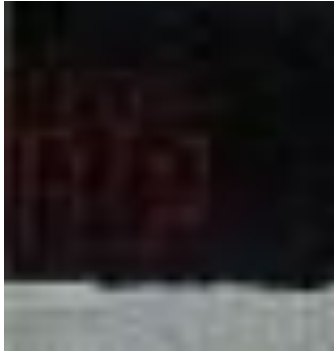
als je wilt delen met je vrienden, als je iets over hebt voor andere mensen, als je ook tevreden bent als je niet steeds de nieuwste dingen hebt, dan mag je rechts gaan staan en ben je mijn vriend. Jezus vraagt ons: wil je mijn vriend zijn of niet? En die keuze is niet zo gemakkelijk, want wie heeft er niet graag steeds nieuwe spullen en houdt niet liever alles voor zich alleen? In de Bijbel wordt Jezus daarom ook wel de 'steen des aanstoots' genoemd. Met andere woorden: een dikke, harde kei waaraan je je vies pijn kunt doen als je je ertegen stoot.

Maar je zou die grote steen ook kunnen zien als een brug. Een gouden brug nog wel. Een brug tussen beneden en boven, tussen aarde en hemel, over de zwarte balk van het verdriet en de armoede heen. Als je Jezus wilt helpen om de wereld een klein beetje beter te maken, als je mensen in Oeganda wilt helpen om beter te kunnen leven, als je wilt delen met je vrienden en andere mensen, ga je als het ware over die brug heen. Verander je een heel klein beetje de aarde in een stukje hemel. Zoals ook Jezus dat gedaan heeft heel lang geleden in Israël.

- b. **3** Als je goed kijkt, dan zie je dat de grote gouden steen en de zwarte balk een kruis vormen. En als je dan je ogen over de zwarte balk heen naar rechts laat gaan, dan zie je drie rode stempels, Chinese zegels. In een bloedrode kleur. Die drie rode stempels staan voor de drie spijkers waarmee Jezus aan het kruis geslagen is. Want

de belangrijkste Joodse mensen en de Romeinse bezetters van Israël in die dagen, vonden het maar niets dat Jezus het opnam voor de arme mensen, voor de weduwen, voor de kinderen die geen ouders meer hadden. Zij dachten dat Jezus inging tegen, wat zij noemden, de 'goddelijke' orde, waardoor zij rijk en machtig waren en andere mensen arm en onbelangrijk. En ze waren best wel bang dat Jezus die arme mensen zou oproepen om hen hun rijkdom af te nemen. Daarom hebben zij ervoor gezorgd dat Jezus moest lijden en uiteindelijk aan het kruis stierf.

Als je heel goed kijkt, dan zie je helemaal links in de zwarte balk nog een rode stempel. Die stempel lijkt ook een beetje op een kruis. In de stempel zie je weer drie spijkers.

Maar het getal drie staat ook voor God zelf. We geloven immers dat er wel maar één God is, maar dat God in zichzelf zowel Vader, Zoon als Heilige Geest is. Met een heel moeilijk woord: de Drie-ene God. Maak je maar niet te moe om dat te proberen te begrijpen,

ook je meester of juffrouw begrijpt het niet. En de pastoor niet. Zelfs een bisschop of heel geleerde professoren aan de universiteit begrijpen het niet. Wat dat precies betekent, die Drie-ene God, is een geheim van God zelf.

Dao Zi wil jou zeggen dat het belangrijk is om andere mensen te helpen, zeker als die andere mensen arm of ziek zijn of honger hebben. Maar het is niet altijd gemakkelijk om dat te doen. Soms vinden andere mensen dat arme mensen dat zelf schuld zijn of dat vluchtelingen zo snel als mogelijk weer terug naar huis gestuurd moeten worden. Als jij dan die arme mensen of die vluchtelingen wilt helpen, vinden sommige van die mensen dat niet leuk. Maar volgens Dao Zi moet je het toch doen, juist omdat je in Jezus en in de Drie-ene God gelooft.

En je moet ook leren delen, vindt Dao Zi, en niet zoveel willen bezitten. Soms is dat helemaal niet leuk en houd je iets liever voor jou alleen. Best wel moeilijk, dus. Maar ook dat vraagt Jezus van ons: alles wat de wereld ons te bieden heeft zo veel als mogelijk met elkaar delen zodat iedereen ervan kan genieten.

- c. **5** Een volgend getal waarmee we de puzzel kunnen oplossen en kunnen begrijpen wat Dao Zi wil zeggen, is het getal 5.

Helemaal links beneden zie je nog een rode stempel. Dat is het zegel met de naam van Dao Zi in het Chinees. Vijf rode stempels bij elkaar.

Maar nog belangrijker zijn de kleuren. Kun je de kleuren tellen? Juist ja, vijf. Goud, zwart, rood, grijs en een kleine streep wit helemaal bovenaan en ook helemaal beneden.

Over de gouden steen en wat die betekent, hebben we het al gehad. En ook de rode stempels heb je al gezien. Blijven dus over de kleuren zwart, grijs en wit.

Zwart is de kleur van het verdriet, de armoede, de pijn. Heel veel mensen in Oeganda bij voorbeeld hebben verdriet omdat ze, ondanks hun harde werken, hun kinderen niet voldoende te eten kunnen geven en niet genoeg geld verdienen om de dokter te betalen als hun kinderen ziek zijn. Of om het schoolgeld te betalen en het uniform zodat hun kinderen naar school kunnen gaan. Omdat het vaak heel lang heel droog is in Oeganda en er dan heel weinig regen valt, willen planten niet zo hard groeien. Maar die groenten hebben mensen en kinderen wel nodig om te eten en gezond te blijven. Of om op de markt te verkopen en zo geld te verdienen om te kunnen leven.

De dunne witte strepen helemaal boven en beneden zou je kunnen zien als de hemel, een plek waar alle mensen gelukkig kunnen zijn en waar geen ruzie en honger

meer is. Een ideale plek, de mooiste plek die je je maar kunt indenken. Iedereen zou er zo naar toe willen. Maar zo gemakkelijk gaat dat niet. Dao Zi, de schilder van de hongerdoek, denkt dat we heel goed moeten nadenken en veel met elkaar moeten praten over hoe we de wereld voor iedereen beter kunnen maken. Dan kunnen we samen stapje voor stapje en met de nodige inspanning de wereld iedere dag een klein stukje mooier maken. Een klein stukje minder honger, een klein stukje minder oorlog en geweld, een klein stukje meer gezondheid. Iedere dag een paar kinderen meer die naar school kunnen gaan. Van zwart naar wit. Daarom is er een heleboel grijs op het schilderij: niet helemaal zwart meer, maar ook nog niet wit.

Dao Zi willen alle mensen en ook kinderen uitnodigen mee te helpen de wereld beter te maken, minder zwart, steeds minder grijs, stapje voor stapje, totdat we eindelijk ooit met zijn allen het wit bereiken. Misschien zou jij kunnen bedenken wat jij zou willen doen om de wereld een klein beetje mooier en vriendelijker te maken.

- d. **7** Het laatste getal is de zeven. Wat is er in zevenvoud op de hongerdoek te

zien? Juist, zeven kleine goudkorrels. Eén rechts naast de grote goudklomp, zes helemaal links onder op

het schilderij. En zes plus een is zeven.

Zeven in een getal dat in de Bijbel heel vaak voorkomt. Als iets in zevenvoud voorkomt, betekent dat er genoeg van is. Een paar voorbeelden.

God schept de aarde in zes dagen en op de zevende dag rust hij, dan is de aarde klaar en mooi om erop te leven voor planten, dieren én mensen.

Noach moest de wereld redden van de grote zondvloed (Genesis 7). Hij kreeg opdracht van God om een grote boot, een ark, te bouwen. Van de meeste dieren en vogels moest hij zeven paar meenemen op die boot en hij kreeg precies zeven dagen te tijd van God om al die dieren op de boot te krijgen.

De aartsvader Jacob wilde wel zeven jaar werken om met de mooie Rachel te mogen trouwen (Genesis 29). En omdat hij heel erg verliefd was op Rachel, staat er in de Bijbel, leken die zeven jaren Jacob maar een paar dagen.

En Jozef in Egypte moest de droom uitleggen van de farao, de koning van het land.

Die had gedroomd over zeven vette koeien die later door zeven magere koeien werden opgegeten (Genesis 41).

Als Jezus de vele mensen, wel 5000, die hem gevolgd zijn, te eten wilt geven, zijn er volgens een Bijbelverhaal vijf broden en twee vissen beschikbaar. En vijf plus twee is zeven. Omdat de mensen met elkaar delen, zijn die vijf broden en twee vissen genoeg voor iedereen. Dat wonder van Jezus staat bekend als de 'wonderbaarlijke broodvermenigvuldiging', de enige vermenigvuldiging die gemaakt is door te delen (Mt 14, 13-21; Mc. 6, 30-44; Lc. 9, 10-17).

Zeven is genoeg. Als je van iets zeven hebt, dan heb je genoeg, zegt de Bijbel op vele plekken. Door zeven kleine goudkorrels te schilderen wil Dao Zi vertellen dat genoeg ook echt genoeg is. En dat we tevreden moeten zijn met wat we hebben als dat genoeg is. Je kunt wel twee mooie fietsen willen hebben, maar je kunt er toch maar één gebruiken. Dus één fiets is genoeg.

Die ene grote goudklomp kun je natuurlijk niet delen onder elkaar. De zeven kleine goudkorrels wel. Net zoals de 5000 mensen in het Evangelieverhaal vijf broden en twee vissen met elkaar deelden zodat iedereen genoeg had, moeten wij ook leren delen met elkaar. En dan zul je zien, zegt Dao Zi, dan hebben we allemaal genoeg. Niemand heeft meer honger. Niemand te weinig geld om naar de dokter te kunnen gaan of nieuwe kleren te kunnen kopen. Ook in Oeganda. En, zegt Dao Zi, als iedereen op de wereld tevreden is met genoeg en niet steeds nieuwe spullen wil, hoeven de fabrieken ook niet zoveel grondstoffen te verspillen en vieze rook in de lucht te blazen. Dan blijft de wereld nog heel lang mooi en goed om op te wonen zonder dat we last hebben van klimaatverandering en opwarming.

Kun jij bedenken wat je zou willen delen met andere kinderen en met kinderen in Oeganda? En..., ga je dat ook echt doen?

4. Afsluiting

Ter afsluiting maken de leerlingen een 'elfje', een kort gedicht of tekst die opgebouwd is uit elf woorden, verdeeld over vijf regels.

In de eerste regel staat één woord (een soort titel). In de tweede regel twee woorden als een soort typering. In de derde regel staan drie woorden, die de bedoeling aangeven. De vier woorden in de vierde regel geven onze gedachten of gevoelens weer of iets dat ons ingevallen is als we het schilderij zien. De laatste en vijfde regel bevat weer één woord: een soort samenvatting of conclusie.

Een voorbeeld

*Goudklomp
Enorme kracht
Symboliseert goddelijk macht
Geen hebzucht en rijkdom
Delen.*

De leerlingen kunnen de elfjes aan elkaar voorlezen.

Wellicht kan er ook een kleine tentoonstelling ingericht worden met afbeeldingen van de hongerdoek en de teksten van de elfjes.

Of er zou een kleine brochure, een dichtbundel, gemaakt kunnen worden waarin de elfjes en een afbeelding, eventueel met uitleg van de hongerdoek opgenomen zijn.

II. De hongerdoek 'in vorm brengen'

Doelgroep:

Voor kinderen vanaf ongeveer 8 jaar

Duur:

Van 45 tot 60 minuten

Benodigdheden

- Afbeelding van de hongerdoek (te downloaden via www.vastenactie.nl of te bestellen via de webshop van Vastenactie)
- CD met meditatieve muziek
- Kopieën van de bijgevoegde bijlagen
- Papier (ook een A1- of A2-formaat), potloden, kleurpotloden, stiften, verf en penselen, scharen, lijm

Achtergrond voor de leerkracht

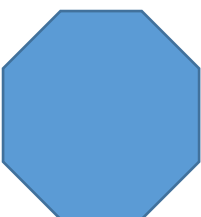
De hongerdoek is geschilderd door Dao Zi, een Chinese kunstprofessor, gespecialiseerd in Middeleeuwse Europese kunsthistorie. Dao Zi gebruikt in zijn afbeelding de middeleeuwse figuresymboliek. Een paar belangrijke gegevens uit die symboliek zijn de volgende,

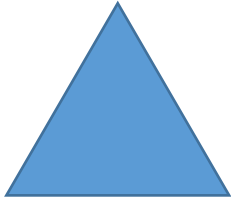
Een cirkel staat in die middeleeuwse figuresymboliek voor de hemel. De zon is ook een cirkel. Een cirkel heeft geen hoeken. Alle punten op de omtrek zijn precies even ver af van het middelpunt. Een cirkel kent geen begin en geen einde. Kortom, een volmaakte figuur.

Een vierkant is het middeleeuwse symbool voor de aarde.

Het midden tussen cirkel en vierkant is een zogenaamde achthoek, ook wel octogoon. Die staat symbool voor de kerk. De kerk is immers de 'bemiddeling', de brug, tussen hemel en aarde. Heel veel kerken in de Middeleeuwen (en soms ook in latere tijd) zijn gebouwd in de vorm van een achthoek.

De driehoek is voor middeleeuwse mensen het symbool voor de hel. Van die symboliek hebben we nog steeds 'last': veel mensen durven niet onder een ladder door te lopen. Een ladder vormt met de muur en de grond waarop ze staat, een driehoek. Die moet je niet doorbreken, dat staat gelijk met het tarten van de duivel.

In de latere, meer christelijke symboliek kan een driehoek ook de aanduiding zijn voor de Drie-ene God.

Tegenwoordig zijn veel verkeerstekens in de vorm van een driehoek. Borden in de vorm van een driehoek geven een mogelijk gevaar aan en zeggen de verkeersdeelnemer: let goed op!

Er zijn nog meer symbolische betekenissen van de driehoek aan te duiden, maar die zijn in dit kader wat minder van belang.

Een kruis symboliseert natuurlijk het lijden en de dood van Jezus Christus. Een kruis heeft een verticale en een horizontale balk. De verticale balk staat symbool voor de verbinding tussen God en mensen. De horizontale balk benadrukt de verbinding tussen mensen onderling. Beide horen wezenlijk bij elkaar.

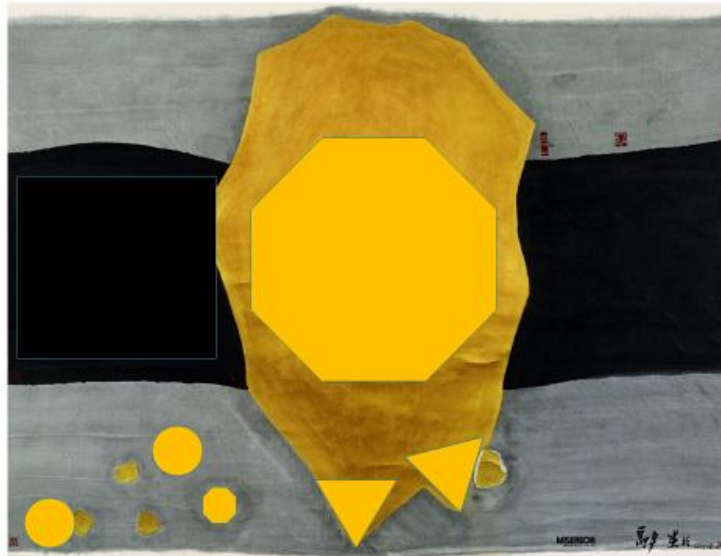
Vanwege die herinnering aan het lijden en de dood van Jezus staat een kruis ook symbool voor de dood. Op kerkhoven vind je heel veel kruizen op graven.

Een kruis staat ook op vlaggen van landen (bij voorbeeld Zwitserland). Ook het Rode Kruis heeft het kruis als symbool. Hier betekent dat kruis dus 'bescherming' en 'medische hulp, bij voorbeeld bij rampen'.

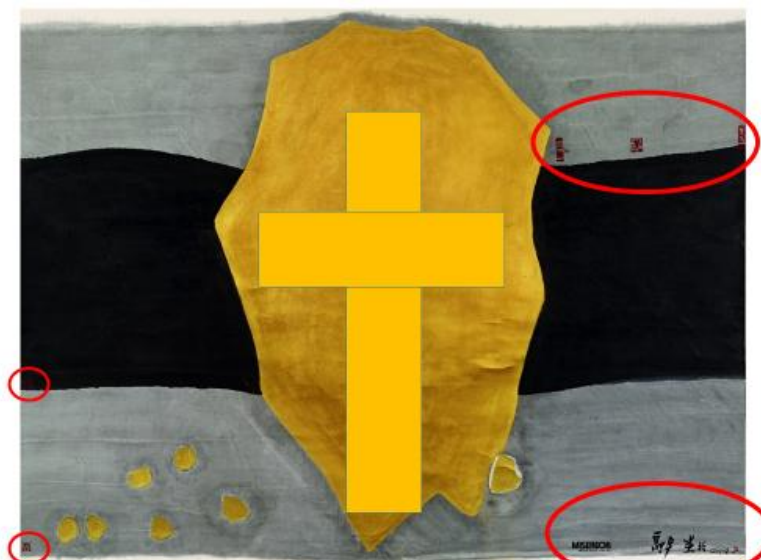
Op www.vastenactie.nl is een Powerpoint-animatie (Hongerdoek 2015 – Powerpoint) en een uitleg daarbij (Hongerdoek 2015 – Uitleg bij Powerpoint) waarin uitgelegd wordt hoe onder meer deze middeleeuwse figurensymboliek in de hongerdoek verwerkt is en wat daarvan de bedoeling is.

Uitvoering

1. De leerkracht/begeleider geeft een korte uitleg bij de hongerdoek. Daarbij kan hij/zij gebruik maken van alle gegevens die staan onder *I Schilderen naar nummers?* of van de uitleg zoals die op www.vastenactie.nl te vinden is. Als de leerlingen zelf al *I Schilderen naar nummers?* gedaan hebben kan die uitleg achterwege blijven.
Alle leerlingen krijgen een kopie van de twee bijlagen op de volgende pagina's 10 en 11. Zij verven de twee kopieën met de bandfiguren en de klompfiguur. De leerkracht/begeleider let erop dat de horizontale banden in één kleur geschilderd worden. Ook de steen moet slechts één kleur krijgen.
2. Terwijl de tekeningen met de geschilderde figuren drogen, kijken de leerlingen naar de afbeelding van de hongerdoek. Kunnen ze de diverse vormen als cirkel, vierkant, achthoek, driehoek en kruis in de afbeelding herkennen (zie afbeeldingen beneden en ook de Powerpoint over de hongerdoek, waar die figuren een plek krijgen op de hongerdoek)?

Afbeelding: cirkel, vierkant, achthoek en driehoek verwerkt in de hongerdoek.

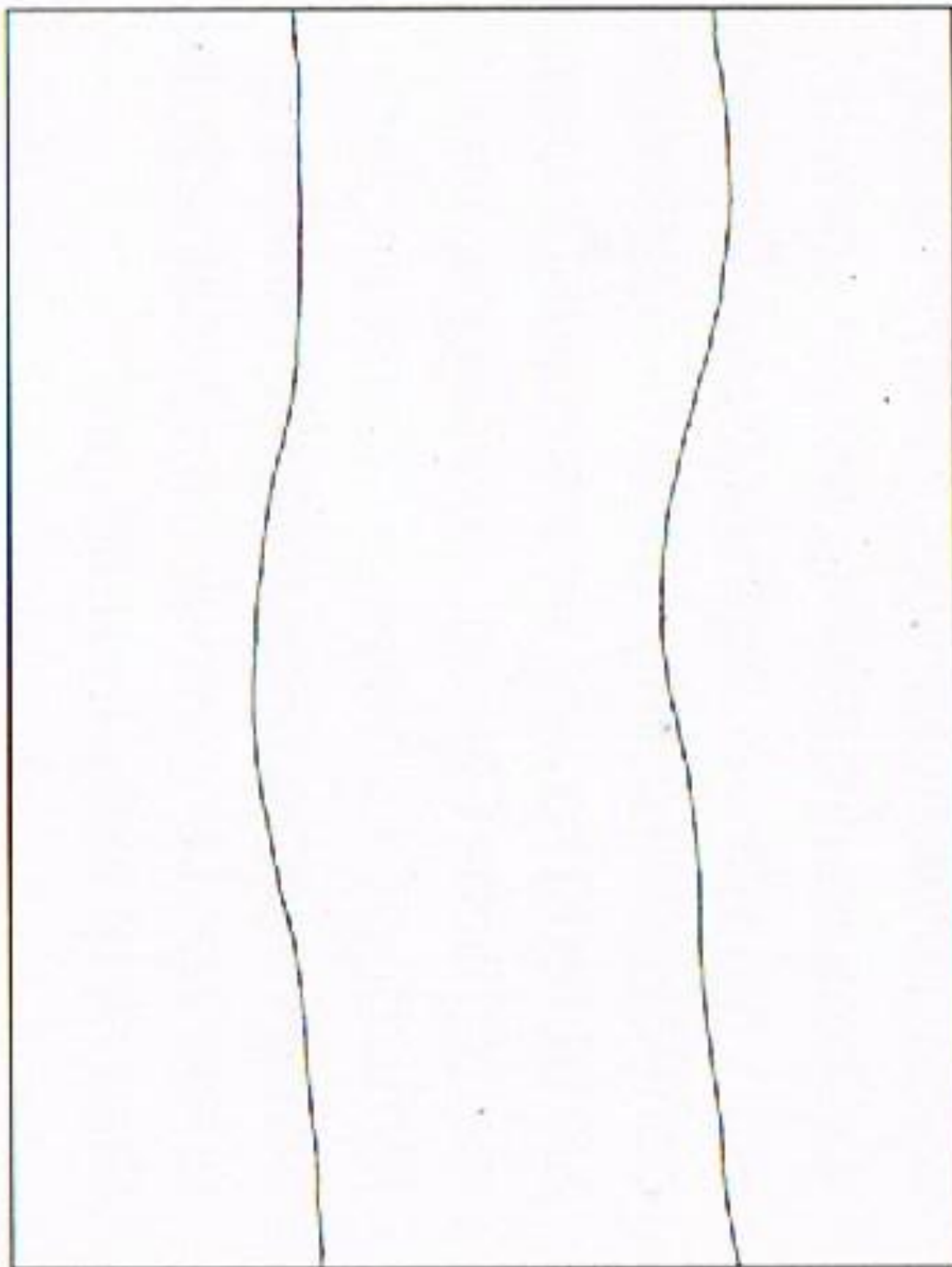
Afbeelding: het kruis dat gevormd wordt door de zwarte 'dwarsbalk' en de gouden 'staande balk'. De rode cirkels laten de vijf stempels en de handtekening van Dao Zi zien.

3. De symboliek verder verkennen

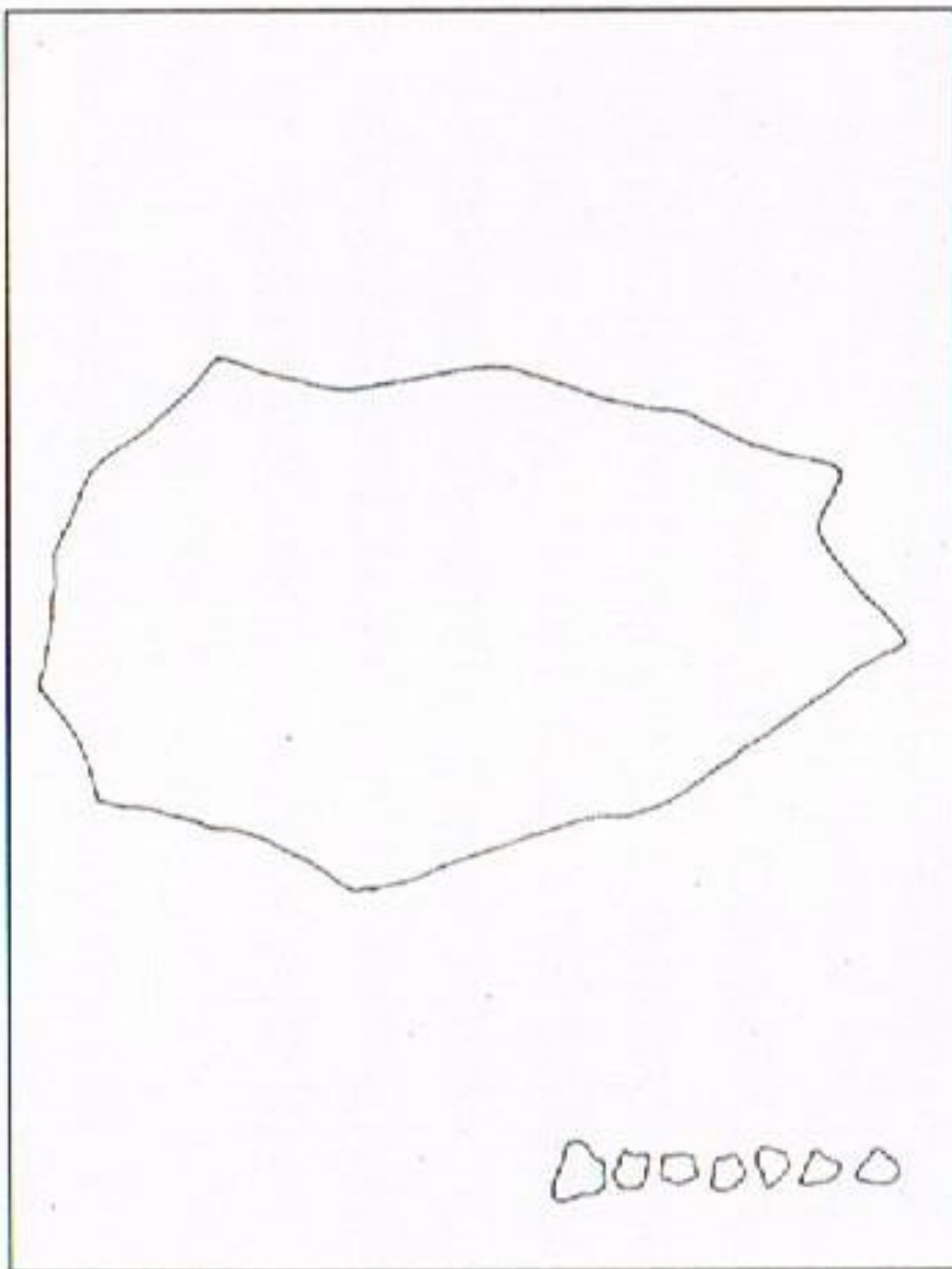
- Waaraan moet je denken bij de figuur van een cirkel? (Zie uitleg onder *Achtergrond voor de leerkracht*). De leerkracht/begeleider noteert datgene wat de leerlingen aandragen op het (smart)bord.
- Waaraan doet je een vierkant denken?
- Ken je ook de figuur van een achthoek?
- Waaraan denk je bij de figuur van een driehoek?
- Waaraan ten slotte doet de figuur van het kruis je denken?

- f. Extra voor vormelingen: als je gevormd wordt, ben je ook 'in vorm'. Welke vorm zou je willen kiezen als het symbool voor je vorming?
- 4. De leerlingen knippen de geschilderde en inmiddels opgedroogde figuren van onderdeel 1 met een schaar uit. In een groepje van vier of vijf leerlingen maken ze samen een nieuwe hongerdoek door de uitgeknipte figuren op een groot vel papier te plakken. De leerlingen kunnen daarbij geheel vrij en naar eigen inzicht te werk gaan.
- 5. In een afsluitende ronde bekijken leerkracht/begeleider en leerlingen samen de resultaten van het knip- en plakwerk. Eventueel kunnen de diverse groepjes een korte uitleg geven over wat ze bedoeld hebben te maken. Ieder groepje mag ook een voorstel doen voor een titel voor de 'nieuwe hongerdoek' met de figuren van Dao Zi.

Tekening 1

Tekening 2

III Wie maakt de kleurrijkste hongerdoek?

Doelgroep:

Voor kinderen vanaf ongeveer 10 jaar

Duur:

90 tot 120 minuten

Benodigdheden

- Afbeelding van de hongerdoek (te downloaden via www.vastenactie.nl of te bestellen via de webshop van Vastenactie)
- CD met muziek
- Tekenvellen, verf, penselen, potloden, scharen, tijdschriften, lijm, plakband

Vorbereiding door de leerkracht

De leerkracht bereidt (in het handenarbeidlokaal of in een ander lokaal dan de normale klasruimte) vijf of zes tafels voor, waaraan vijf tot zes kinderen per tafel kunnen zitten. De leerkracht legt op iedere tafel het nummer van die tafel.

Op tafel 1 liggen en staan: één groot vel tekenpapier, zes verschillende kleuren verf, tien penselen in diverse vormen, tien potloden om te tekenen, tien scharen, een stapel tijdschriften, drie potjes lijm.

Op tafel 2 en 3 (bij zes groepen twee tafels, bij vijf slechts één) liggen en staan: één groot vel tekenpapier, drie verschillende kleuren verf (voor beide tafels dezelfde kleuren), drie penselen, drie potloden, drie scharen, een paar tijdschriften, één potje lijm.

Op tafel 4 liggen en staan één klein vel tekenpapier, één kleur verf (een van de kleuren die ook op tafel 2 en 3 staan, maar niet dezelfde als op tafel 5 en 6), één penseel, één potlood, geen schaar, één tijdschrift, een rolletje plakband.

Op tafel 5 liggen en staan een groot vel tekenpapier met een scheur in en verder hetzelfde als op tafel 4, één kleur verf, één penseel, één potlood, geen schaar, één tijdschrift, een rolletje plakband. Ook hier weer is de kleur op tafel een van die van tafels 2 en 3, maar niet dezelfde als op de tafels 4 en 6.

Op tafel 6 ten slotte liggen en staan een verkreukeld vel tekenpapier en verder weer één kleur verf, één penseel, één potlood, geen schaar, één tijdschrift, een rolletje plakband. Opnieuw een van de kleuren van tafel 2 en 3, maar niet dezelfde als de tafels 4 en 5.

Als het niet mogelijk is om het eerste instructiedeel en het uitvoerende deel in een andere ruimte te doen, dan zou dat instructiedeel vóór de pauze kunnen gebeuren en het uitvoerende deel ná de pauze. In de pauze dient de leerkracht dan de ruimte als boven beschreven in te richten.

Instructiedeel

Wanneer één van of beide bovenstaande lessen over de hongerdoek *God of Goud, hoeveel is genoeg?* zijn gegeven, dan kan de leerkracht naar het fenomeen hongerdoek verwijzen en beginnen te zeggen dat we vandaag zelf een hongerdoek gaan maken. Zijn beide lessen niet gegeven, dan kan ook gezegd worden dat de kinderen in een groep samen een schilderij gaan maken.

De leerlingen worden verdeeld in vijf of zes groepen van vijf tot zes leerlingen. Iedere groep staat voor een land op deze wereld. De groepjes krijgen de opdracht om een naam voor hun land te bedenken (mag geen bestaande landsnaam zijn).

De leerkracht geeft de instructie dat het de bedoeling is om een zo kleurrijk mogelijke tekening c.q. hongerdoek te schilderen. Het land met de tekening met de meeste kleuren wint. Voor de telling gelden alleen de kleuren van de verschillende verven die gebruikt worden, niet van plaatjes uit tijdschriften (die natuurlijk wel gebruikt mogen worden om de bedoeling van de tekening duidelijk te maken of om de tekening op te fleuren).

Nota bene: het gaat dus niet om de 'mooiste tekening', dat is immers grotendeels subjectief, maar om de tekening met de meeste verschillende kleuren, die kunnen objectief geteld worden.

Aan het einde van het instructiedeel (dus nog niet in de uitvoeringsruimte) kunnen de groepjes kort overleggen wat ze zouden willen tekenen of uitbeelden.

Op het einde van het instructiedeel geeft de leerkracht iedere groep met landsnaam een cijfer (van 1 tot 6 bij zes groepen, bij vijf groepen nummer 3 weglaten) en de opdracht dat iedere groep in het andere lokaal of na de pauze aan de tafel met het overeenkomstige nummer moet gaan zitten en dan kan beginnen met werken aan de tekening.

Uitvoerende deel

De leerlingen komen groepsgewijs het lokaal binnen voor het maken van de meest kleurrijke tekening en nemen plaats aan de tafel met hun nummer. Ze kunnen beginnen te werken. Je kunt eventueel zacht op de achtergrond wat rustige muziek laten horen.

Al snel zal er enig 'rumoer' ontstaan, vooral dan bij de landen 4 tot en met 6. Probeer dat streng te onderdrukken en wijs de leerlingen constant op hun opdracht die kleurrijke tekening te maken. Ze mogen daarbij ook niet opstaan van hun plek aan de toegewezen tafel. Dat laatste geldt zeker voor de tafels 4 tot en met 6: door het gebrek aan materialen zal daar niet ieder kind evenveel betrokken zijn bij het maken van de tekening.

Na pakweg een half uur werken worden de tekeningen ingezameld en opgehangen. Geef eerst een eerste beoordeling van de tekeningen en geef daarbij de landen 5 en 6 een reprimande vanwege respectievelijk de scheur in het papier en het verfrommelde papier. Laat ook niet na om land 4 een sneer te geven vanwege het kleine formaat papier.

Tel vervolgens in alle tekeningen het aantal gebruikte kleuren. Ongetwijfeld zal land 1 de grote winnaar worden, hetgeen de leerkracht dan ook triomfantelijk aankondigt: 'De allerbeste, de meest creatieve, de meest kleurrijke is het land...'.

De protesten van de groepen 2 tot en met 6 zullen massaal zijn. Geef de leerlingen even de ruimte om stoom af te blazen zonder al te veel inhoudelijk te reageren. Stel daarna een tweede ronde voor met een compromis: alle landen mogen één ambassadeur benoemen die zich kan melden bij jou als leerkracht en dan permissie krijgt om naar een ander land te gaan om te onderhandelen, bij voorbeeld over het ruilen van materialen of om een 'gift' (ontwikkelingshulp?) te vragen.

De diverse groepen gaan opnieuw aan de slag om een tekening te maken. Probeer de reizen van de 'ambassadeurs' goed te begeleiden (ze moeten zich altijd eerst bij jou melden). Observeer ook goed wat er allemaal gebeurt om dat later bij de evaluatie en de debriefing te kunnen gebruiken.

Wat je bij dit spel wel vaker ziet gebeuren, is dat er een 'levendige handel' op gang komt tussen de landen 4 tot en met 6 (met één kleur, de kleuren wisselen steeds van tafel), een enkele keer ook met de landen 2 en 3 erbij. Het rijke land 1 (met eigenlijk een teveel aan alles) doet vaak niet mee, want er is geen noodzaak om te gaan handelen en onderhandelen. Wel zijn de kinderen van die groep soms bereid om iets 'overbodigs' af te staan, bij voorbeeld een aantal scharen en potloden, want daarvan heeft het land er toch te veel. Wat men meestal niet wil afstaan of ruilen zijn de kleuren verf. Die afstaan of ruilen zou immers de 'concurrentiepositie' van de landen 2 tot en met 6 versterken.

Maar geef als leerkracht je ogen goed de kost, misschien reageren jouw leerlingen wel helemaal anders.

Na een half uur wordt ook de tweede tekenronde afgesloten en de tekeningen opnieuw beoordeeld op de meeste kleuren. Ondanks alle mogelijke onderhandelingen die gevoerd zijn door de 'ambassadeurs' zal hoogstwaarschijnlijk ook nu weer land 1 de meeste kleuren in zijn tekening hebben kunnen verwerken en de winnaar zijn.

Napraten en debriefen

Het verdient aanbeveling om het napraten weer in de normale klasruimte te doen (en niet in de tekenruimte), maar als het niet anders gaat kan het ook in de tekenruimte.

Laat ook nu weer de leerlingen eerst stoom afblazen.

Leg er daarna de nadruk op datgene wat gedaan is een spel was. Een spel waarbij de beginsituaties van de diverse landen nogal van elkaar verschilden. De winnaar stond dus al bij voorbaat vast.

Vraag even wie graag bij land 1 zou hebben behoord als zij/hij het zelf voor het kiezen gehad zou hebben. En welke leden van de landen 4 tot en met 6 hadden niets te doen? Waarom?

Probeer de brug te slaan naar de werkelijkheid. Is datgene wat de 'landen' hebben gespeeld, ook herkenbaar tussen landen op deze wereld? Met andere woorden: zijn er landen die meer mogelijkheden hebben dan andere? Zouden de leerlingen daar voorbeelden van kunnen geven?

Behoort Nederland tot een van de landen 4 tot en met 6? En in welke categorie valt Oeganda? Wat zijn die betere mogelijkheden dan? Is het dan je eigen verdienste als je de 'winnaar' bent?

Kunnen de leerlingen ook begrip op brengen voor mensen die ervoor kiezen om met alle gevaar van dien om van hun arm land naar een rijk land te vluchten?

Na het inhoudelijk napraten, verdient het aanbeveling om de leerlingen duidelijk te debriefen. Wat we gedaan hebben was een spel en alles wat tijdens dat spel is gebeurd, behoort tot dat spel en enkel tot dat spel. Dus de kinderen van land 1 gaan tijdens de pauze of op speelplaats niet prat erop dat zij gewonnen hebben, ze hadden gewoon het geluk dat ze tot groepje/land 1 behoorden. Het had net zo goed groepje/land 6 kunnen zijn.

Probeer ook je eigen rol te debriefen. Mogelijk ben je tijdens het spel toch anders en strenger bij de kinderen overgekomen dan tijdens normale lessituaties. En je hebt natuurlijk bij de eerste ronde beoordelingen enige onterechte reprimandes uitgedeeld.